



A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. — Előfizetési díj július—decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a „Politikai Ujdonságokkal” együtt csupan csak 3ft. pp. Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság” kiadó-bivatalához (egyetem-utca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Magyar-Gyerő-Monostori báró Kemény János.

Atyja Boldizsár és anyja Tornyai Zsófia volt, született Bükkösön Erdélyben 1607. Bethlen Gábor fejedelem alatt kezdé a hadi pályát, a két Rákóczi György alatt már vezérséget viselt. Jelen volt II. Rákóczi Györggyel a lengyel földi szerencsétlen táborozásban 1657 ben és minekutána a fejedelem kevesed magával a legrövidebb uton Magyarországra jött volna, ő vezérelte a sereg maradványát, a bérczeket kerülve Erdély felé. Midőn már Moldvához közelegne, utját állotta a tatár khán, a ki a nagyvezér parancsára 60 ezer emberrel Rákóczi lakoltatására indult vala Lengyelország felé. Kemény 5—6 ezernyi emberét körülvette hirtelen védhányatokkal, s három napig megállotta helyét a tatárok támadásai ellen. De az élelem fogyta alkudozásra kényszeríté őt három nap mulva, s szabadon bocsátatásáért bizonyos summa pénzt kötött le magára s embereire a khánnak. Az egyesség megkötöttet s a khán sátorába hivatott Kemény, hogy ott esküvel erősitené az alkut; ő el is ment, de vissza nem jött, hanem ott letartatott; tábora pedig az alatt megtámadtatott a tatároktól. Az erdélyiek a kötött békében bizakodva, nem valának készen a védelemre, s így behatva a táborba, az ellenállókat leöldöste, s a többi sereg vezérestől Krimbe hurezoltatott rabszolgaságra. Itt sinlődek Kemény János két évig, mert csak 1659-ben váltatott ki rokonaitól, midőn Rákóczi György (II.) és Barcsay Ákos a fejedelemség felett czivódnak. Ő egy darabig Szatmár megyében Aranyos-Megyesen lakott, és itt házasságra lépett Vesselényi Ferencz magyarországi nádor testvérhugával. II. Rákóczi György halála után 1660-ban ennek pártjaitól és sógorának unszolására elvette Barcsaytól a fejedelemséget, de a fényes portától erősítést nem kapván, arra hívta fel, hogy adja vissza Barcsaynak a fejedelemséget; de ő ennek daczára a Barcsayakat, Andrást, Gáspárt és magát Ákost is megölette, s I. Leopold segedelme után járatott. Mig ezt megnyerné, már akkor kénytelen vala Erdélyt elhagyni az ellene nyomuló török had miatt 1661-ben, nem sokára kapott is 36 ezer császári sereget Montecuculi vezérlése alatt, de foganat nélkül,

mert a temesvári basa Apaffi Mihályt tette fejedelemmé s Montecuculi a tul erő ellen nem mert kikelni. Másod izben is kiszorult Erdélyből, midőn a törökök eltávoztának hírét vevé. Aranyos-Megyesről elindult hadával Apafi ellen és azt 1662-ben Seggesvárba szoritotta, de jan. 23. e vár alatt életét vesztette, s fejedelemsége alig két évig tartta. Krimi fogságában a Zsoltárokat olvasgatá, s azokról egy munkát is irt, mellyet I. Rákóczi György özvegyének, Lorántfi Susannának ajánlott, a ki azt S.-Patakon 1659-ben negyedréti kinyomatta illy czim alatt : „Gileádi Balsamum, azaz :

„Sz.-Dávid 150 zsoltárinak czéjlok és értelmök szerint egybeszededetsek, és czéjlok szerént való alkalmaztatásoknak táblája. Gyerő-Monostori Kemény János irta tatárországi rabságában.“ Még a lengyelhoni táborozás-előtt 1656-ban ki dolgozta nemzetségi származási tábláját, mellyet későbben báró Mikola László sajtó alá bocsátott e czim alatt : „Régi nagy emlékezetű Kemény familia genealogiája, melly kezdetét vette a tekéntetes Mikola familiából 958 eszt. (Kolosvárat 1701. 4.)“



Báró Kemény János.

October.

Itt van tehát a ber-es hónapok második, melly annyi sok szép előnnyel dicsekszik tizenegy társai fölött.

Czime ugyan, mint többé is, olyan, hogy se így, a hogyan ejtjük régi pogány latin szóval, se keresztýen egyháziasan magyarul, nem a bonczkés alá való, és a Nebántsd-virágok között hagyandó békével, mindaddig, mignem a keresztýen magyar naptárra nézve is a reform órája ütend. De részemről azt mondom, hogy addig is, sőt a világ végezetéig, inkább álljon ám a harmadfél ezer éves October czim, mint az ősz-elő, ősz-utó *) féle ujdívatu magyar elnevezés, melly előttem (ki egyébiránt tolerans embernek hiszek tartani), valami kiállhatlan éretlenség; és mindaz, ki magának e mesterkél

tatni), valami kiállhatlan éretlenség; és mindaz, ki magának e mesterkél

purizmusban tetszik, éretlen embert árul el. *Történelmi oldalát is e ber-es hónapnak, én nyomozni nem szeretem; a történelmi tudomány-osztály nekem nem levén se kenyér-szakom, se kedven-czem. Az tagadhatlan, hogy mind világtörténelemben, mind hazaiában meg van jelelve e hónap is sok nevezetes eseménynyel. Így pl. e hónap végén lón kitűzve Wittembergában a világhírű hitreformációnak zászlója, mellynek em-*

*) Annival is inkább, mert a mi nálunk őszelő, az a föld másik részén éppen nem őszelő, s így a hónapok elnevezése nem volna az egész földön egyaránt használható. — Szerk.

léknapja protestáns német külföldön oct. 31-dikén ünnepeltetik meg oly fényesen, mint hazánkban az *Urnap*-ünnep. Aztán: midőn 1582-ben az évszámítás olly hibásan folyt, hogy már-már tiz nappal előbbre voltak kelleténél: XIII-dik *Gergely pápa* rendelkezéséből a *naptár* megigazitásához épen az october hó lett kitűzve áldozatul, és ebből vágatott ki tiz egész nap.

Hanem e hónap sajtósága előnye a többiek fölött, a természetben, a gazdaságban és a köznevelés széles mezején tünedeznek elénk nagy fontossággal.

A természet hazánk égálja szerint mind-mind borusabb alakot ölt; az éj már diadalt vett a nappalon, a lég hivesül, erdő, mező elvesztve a szép reménysínt, az évek őszbe csavarulását hirdeti, jelképét emberekben is az őszülő életkornak; — valamint a vándor madarak elköltözése jelképét mutatja a tőlünk elröppenő életörömeknek.

Az Isten áldotta mezőgazdaságban pedig, ennek ama regényes teendőjét, a *magvelést*, szintén ez a hónap hozza elő. Meg van írva: „A ki mint vet, úgy arat.”

De october folytán, vetés végeztével vagy közepettén várja a mezőgazdát hegyes vidékeken a szőlőszedésnek vidám munkája, melyet nyelvünkön (ezt is nagyon eredetien) *szüretnek* szokás czimezni. Most szüretik az a több milliónyi akó bor, melyet a magyar föld évenként terem.

Mégis legfőbb előnye e hónapnak az, hogy ez a mindennemű *tanodák*, nő- és finöveldek *megnyitásának*, következőleg hazaszerte a sok tanulóknak és a tanítatás gondjaiban epedő sok szülőnek jeles hónapja. És ez nagy dolog; mert az emberképzés szent ügyében járó. A két hazában e munka ezerféle variatiokon és fokozatokon át gyakoroltatik, s még most igen távol a tökélytől, — vagy csak az én előttem lebegő ideálképtől. Isten áldja meg jámbor igyekezetökben mindnyájokat így is. A kitűzött célhoz többféle ut elvezet, csak aztán el is vezessen! Részemről fiainknak és leányainknak közneveléséről nézetimet nyilvánítani már rég óta készülök; de bár e szivélyes ohajtás ugy égeti oldalamat, mint a parázs, mindazáltal ahhoz, még nem jött el az én órám. Azonban egy gondolatszikrát, urfiakra és papáikra vonatkozólag, e hasámban tollacsám bátor lesz felvetni nem sokára, mint *Harmadik hiáltó szöveget* a nemzethez.

Függelektől e kis merengéshez, sietek kicsevegni egy ujdonságot, érdekést főleg a két magyarhoni evangélikusokra nézve. A soproni ág. főgymnasium mult esztőtörtökön ünnepelte meg 300 évi fönnállásának emléknappját; — melly iránt (reményem) a hely színéről fognak közhírré tétetni részletes tudósítások. Emlékiratul a gymnasium története Müllner Mátyás tr. által jelesen fogalmazva magyarul már is megjelent és a soproni tápintézet javára árultatik 40 kr. pp.

Edvi Illés Pál.

Temetőben.

Elhagyott, leomlott sirhantok közt járok,
A romboló idő lépett, tiprott rájok.
Be is roskadának;
És a mit az idő megkimélt, meghagyott,
Kegyelet, szeretet gondtalan átadott
A mulandóságnak.

Itten egy sirhalom keresztje kidőlve,
A másik annélkül sűrű gazzal fődve,
Alig látszik halma;
Méllette egy törpe akácza busulgat,
Ki tudja mióta, . . . már rég széjjelporladt
A boldogult hamva.

Amott tört keresztet, odább kidőlt sir-kő,
Pusztított itt ember, pusztított az idő
Egyiránt, fájdalom! . . .
Hol vannak a szülők, nő, férj, testvér, barát?
Mért nem jó megnézni a szeretet halmát,
Segíteni a bajon?

Jól mondják: „temetés a végső tisztelet.”
Ritkán éli azt tul barátság, szeretet;
Mert hisz nemsokára,
Nem kerül egy könyecsepp, egy nefelejt virág
— No de illyen volt rég s marad is a világ —
Az elhunyt sirjára!

Amde ha az ember feled s háladatlan,
Természet-anyáinknak mindenre gondja van,
Mindre gondol az;
Sirokat zöld bársony szőnyeggel vonni be,
S tarka virágokat himezgetni bele
Küldi el a tavaszt.

Mit ember megtagad, megadja azt az ég:
Gyakorta hullatja részvételles könyvet
S üdítő harmatát;
Eljö a napsugár örök szerelmével
Es az ég könyeit felecsokolja hűvel,
S itt mereng naphosszat.

Utána jő az éj csillagos fátóval,
Es a vándor szellő bánatos sohajjal
Megpihenni tér itt;
Élőknek érthetlen nyelven szóll beszéde,
De a mit az élő soha meg nem érte,
Tán a holtak értik.

Vándor vagyok én is, messze földről jövök,
Egy mohlepte sirra fáradtan ledőlök
Reája borulok.
Oh millyen jól esik megnyugodnom itten! . . .
Fájó örömeben kiesordul a szívem
S könyeket hullatok.

Fogadd be bus halom, fogadd e könyeket,
Szívemből erednek, keblem hiven rejtett
Kincsei valának.
Éveken át vártam, vártam én e napot:
Hulljatok könyeim, sirjára hull tok
Apám s jó anyámnak.

Nem hoztam virágot, nem hoztam koszorút,
De hoztam fiui forró szerelmet s bűt,
Leghűbb barátimat;
Velem voltak mindig a hol jártam — keltem,
Közöttök osztám fel árván maradt lelkem
S borús napjaimat.

Tél van a keblemben, — olly rideg az élet! . . .
S nem melegíthet föl forró ölelése
Lelkem édes anyám, . . .
Majd összerogyok az élet terhe alatt,
S hiányzik tanácsod és biztató szavad
Szeretett jó atyám!

Félre a panaszszal: — nem azért jöttem én,
Hogy elmondjam, millyen kérlelhetlen kemény
A sors én irántam;
Töletek tanultam, miként kell viselni
Inséget és nyomort; — tünni és szenvedni
Ti töletek láttam.

Ide jövök én majd, mint révbe a hajós, —
Ha zaklatott lelkem fájdalomtól zajos,
Itten megpihenek.
Lengjen fölöttetek ajtatos csend s béke,
Miként szívem fölött jóságtok emléke.
S most, Isten veletek!

Es te vándor szellő, vidd el üdvözetem
Annak, kinek sirját sehol sem lehetem,
S mond neki: hogy — élek! . . .
Élek, mint tört úga a kidöntött fának,
Mellyre az életnek madári nem szállnak:
Vágyak és remények.

Petőfi István.

Egy régi jó magyar város az alföldön.

(Képek a tizenhetedik századból.)

Irta GYÖBY VILMOS.

(Folytatás.)

II. A legszebb jutalom.

Alacsony háznak kised ablakán halaványan mécs-világ tört keresztül. — Odakünn utcahosszant nem lehetett élő embert látni, csak a hideg téli szél sivitott át a légen, és zilálva söpörte le a házak tetejéről a havat, s rakott belőle halmokat a kerítések oldalain, mellyek miatt tovább nem ragadhatta magával.

Az alacsony házban meleg kemence mellett hangosan pörgött a rokka, és vastagabb lett szemlátomást az orsó. —

Tisztes arcú agganyó és mellette szende, ifju nő dolgoztak szorgalmasan. A fonók mellett egyszerű tölgyasztalon kised mécses égett, mellynek lángja ugy meg-megerőködött, hogy elég világot adjon a boldog férjnek és jó fiúnak, a ki olvasással mulattatja anyját és ifju nejét. — És mind a hárman ugy figyelnek az olvasottra, mintha nem hallották volna még soha sem, pedig tudják mind a hárman könyv nélkül mindazt, a mi abban a kapesos könyvben írva van, mit tart az *énekes-könyv* azt könyv nélkül nem tudni, jámbor keresztény embernek, valóságos szégyen volna.

Es a mint olvassa a férj buzgóan: „Hatalmas Istenem, áll meg mi frigyünket, és szerető magzatokkal boldogíts bennünket, meg nem állhatja, hogy föl ne pillantana könyvéből, és a mint eláll

az olvasással néhány pillanatig, a nő is oda tekint rá, és a hogy szemek találkoznak, a férj arca mosolyra vonul, s olyan boldog-elégültnek látjuk; a nő pedig elpirul szendén, s kell, nem kell lehajlik az orsóhoz és megigazítja, ha semmi baja nincs is.

És a mint folyt a munka, s a mint halkabban kezdte égni a mécses, a rokka rudján mind inkább fogyott a kender. Ha lefogy róla egészen, akkor vége van a napi munkának, s az esti mulatságnak, a férj beteszi, bekapcsolja az imádságos könyvet, az asszonyok félre teszik a rokkát, azután összekulcsolja mindenki kezeit, és hálaimát rebeg Istennek, az alkotónak, hogy át hagyta élni szerencsésen e napot. És megvan ez cselekedve minden este, és megvan e szokás Nagy-Körös szerte minden háznál, minden családban, hogy a mint hajnalban fölbred minden élő az életre, vagy estenden elnyugszik az álmra, előbb fölfohászkoznak buzgóan ahhoz, a ki megajándékozta az embert étellel, és álmat hoz az elfáradt szempillákra. *)

Az asszonyok most is épen elvégezték már a munkát, a mint az ablakra először halkán, azután hangosabban kopogtak. — Jámbor utazó kért bebocsátást. Mit kérdezné a jó szívé sokat, honnan jő, mi járatban jő: odakünn sivitva zug a szél s nincs hely, a hol enyhet, biztos nyugtot találna a madár, annyival kevésbé az ember. — Az alacsony háznak nincs több két szobáckájánál, kevés a hely, az igaz, hanem azért szívesen megosztják azt a szűköldővel.

A férj bevezette az idegent. Az szegény át volt fázva, el volt fáradva annyira, hogy alig ért be, s rögtön az elébe nyújtott székre hanyatlott.

Csak a mikor kipihent már kevésbé, akkor mondotta el a fiatal gazdának, hogy sürgős ügyben kellene följutnia Budára, s hogy nem tekintett sem éjet, sem nappalt, hanem jött mindig egyaránt. — És meglátogatta őt csapásaival a sors, mert utközben lova kimult a nagy, sebes futásban, és most már legalább álló hat órája jő gyalog pihenés nélkül.

Az asszonyok elkészítettek a jövevény számára valami jó átmelegítő italt, a mi olyan jól esett neki. Azután bevezették a szomszéd szobába. Már akkorra éltető meleget terjesztett abban is a nagy, fehérre meszelt kemence, s megvolt benne az a szép fehér, tiszta ágy, dagadó párnáival, mellyet ha meglát az ember, olyan jó kedvet érez magában befeküdni, elaludni.

Azután boldog jó éjt kívántak a jövevénynek, s hagyták őt elpihenni.

És elpihent az s nem kelt föl a jövő napon sem, meg a harmadikon sem.

A negyediken pedig már olyan roszul volt, hogy az egész jó háznép aggódni kezdett az idegen miatt. . . Barna Mihály uram, egy tudományos férfit és ügyes magister chirurgie, napjában eljött kétszer is, és gondolkodott, irt, izzasztott, és rendelte nagyon, hogy vigyázzanak erre a betegre. Kár volt azt mondani is. Éjt, napot ott virasztott az ágy mellett a jó háznép, föl váltva a nehéz betegapólsági szerepet, s csak az éji örködéstől kimélték az ifju szende nőt. Hanem az az áldott jó öreg asszony, a világért nem hagyta volna egyedül fia vállaira nehezeden a terhet.

A jövő napon már nem kétszer, hanem négyszer is megjelent doctor Barna Mihály uram, s kérdezte nagy részvéttel: mint van a beteg. A ki hazudni nem akart, azt felelte rá mind, hogy igen roszul van. És a mikor ugyan e nap estéjén eltávozott az orvos a fiatal gazda is kikísérte őt, és beszéltek odakünn susogva, halk hangon. Nem jó jel az, mikor az orvost olyan érdeketlen kísérik ki a szobából.

Odakünn doctor Barna uram megszorítá a férfit kezét, s elkomorult kedélylyel mondá:

— Halál ellen nincs orvosság.

Az a nagy sietség a fagyasztó hidegben, a hideg, szélviharos levegőni megizzadás megfosztják életétől a beteget. Itt más nem menthet meg, csupán az Isten, annak bölcsesége pedig átláthatatlan, tünni kell mindent, és megnyugodni a jövendő, mert az ő akaratából van minden.

Az újra feljövő napon pedig nem küldöttek többé a magisterért, hanem küldöttek a sirásóért, hogy ássa meg azt a keskeny, hosszukás gödröt, mellybe örök álmra bocsáttatik le a test. A jövevény kisenvedett.

(Folytatás következik)

A biztosításról.

Irta SZÉKELY JÓZSEF.

I. Első magyar általános biztosítás.

Annak, ki napi lapot olvas, nem egyszer volt alkalma a hirdetések közt, jég-tűz-vagy egyéb kárvallottak köszönő irataival találkozni: „fogadja ez s ez triesti biztosító társulat ez s ez ügynöke forró hálámat, vetésemben jég által szenvedett veszteségem biztosított ennyi s ennyid részének gyors és pontos kárpótlásáért.”

Azt nem tudom, köszönni való dolog-e, ha valaki jogos követeléséhez illy közbenjárású lekötézés útján jut, de az „első magyar általános biztosítás” alakuló-féliben léte óta tisztán áll előttem, hogy e tekintetben is már, ha valamit ezután köszönni akarunk, saját embereinknek köszönhetünk. És bizony is vagyok róla, hogy becsületes magyar ember, ha még egyszer oly nehezen koptatja is másokért kalapját, szívesen megemelint azt oly jó hiszemű nevek előtt, minő Deák, Ürményi, gr. Apponyi báró Sina, báró Eötvös, Zsivora, Nádoszi, Somsich és többen, kiknek a biztosító társulat megalakulását köszönni.

De mi haszon van ebben? fogja kérdeni nem egy hazámfia, akárkinek köszönök, bizony csak kopik az én kalapom. . . . Kopik biz az édes atyámfia, de hát ennek a biztosításnak a hasznát így kell felvenni, hogy nem járunk úgy mint a kárvallott cigány, kinek a lovából csak a körme került meg, de nagy valószínűséggel, ha az anyját meg nem kapnók is, meg kapjuk a csikáját — e pedig már jóval több a körmenél.

Erre ugyan megint azt felelhetik a jobb és bal oldalról: én már biztosítottam a triesti társulatnál, a bécsi osztrák biztosító társulattól meg már kárpótlást is kaptam; mi majd csak Triesztnél maradunk, ott legalább a tengeri biztosítás is virágzik! . . . S én nem kétlem, hogy az én ellenmondó földim a „tengeri biztosítás” alatt nem a kukoricza biztosítását érti, de nagyon jól fontolóra vette a mit cselekszik és nem indul a látszat után, mint az egyszerű falusi asszony, kinek kosarából a diák egy tojást kivett, megtörte és aranyat vett ki belőle. . . . a szegény asszony aztán az egész kosártojást földhöz verte, de biz egy morzsányi aranyat sem talált abban. Mondom, én a világért sem akarnám korábbi feltételéről levérni az én jámbor emberemet, hanem azt mégis meg nem állhatom, mikép egy hasonlatban el ne mondjam, mi különbség van a közt, ha itthon és nem idegen helyt biztosítunk?

Hát képzeld magadnak édes hazámfia! hogy van neked egy színmézzel telt hordó. Azt se bánom, és gondolom te se bánod, ha ez a színméz nem egyéb, mint igazi tokaji másolás. Ez a hordó ugyan a te pinczédben áll, hanem a csapat a szomszéd üti bele, és annyifelé csapolják a mennyi szomszédod csak van. . . . na azt megengedik, hogy néha te is kapj egy kis kóstolót. Lásd édes barátom! a te pénzed az a szinarany bor, mellyet te biztosítási díj fejében, ennek vagy annak az idegen társulatnak fizetsz és az soha sem fordul vissza többé, legalább egyhamar nem, míg a hazai biztosításba fizetett díjak, a részvényeseket illető osztalékokban ismét visszakerülnek. De nem csak így kerülnek vissza, visszakerülnek közvetlenebb uton is.

Hány ember szeretne néhány száz forintot kölcsönvenni váltóra, úgy de a takarékpénztárhoz egy vagy más oknál fogva nincs alkalma folyamodni; kereskedő vagy banknál pedig az ujját is elégeti, olyan nagy százalékot követel; vagy akarná váltóját kész pénzért beváltani, de nincs hol: folyamodik tehát az „első magyar általános biztosítás”-hoz, mert e társulat rendelkezésre álló tőkéit, az alapszabályok 47. §-a értelmében, haszonhajtólag helyezi el:

a) váltókrain kölcsönökben, ha azok az ügyvezető igazgatók vélekedése szerint rendben vannak;

b) Jelzálogilag biztosított kölcsönökben, vagy állampapíroknak, ha ebbe az igazgatóság beleegyezik.

c) Fekvő javak vételében, a mennyiben azok a társulat céljával meg-egyeznek, az által sükségeltetnek s ezt a közgyűlés megengedi.

Hitelbank hiányában tehát ez intézet, annyival jótékonyabban hat az egész ország pénzviszonyaira, mennyivel kamatozóbbakká lesznek részvényei, mi megint attól feltételeztetik, hogy minél többen biztosítsanak.

De minek biztosítsak én? fogja mondani egy vagy más megátalkodott hazámfia; az én vetésemet hat esztendőben sem veri el egyszer a jégeső; kázalomat meg nem gyújtják, nincsen haragos szomszédom, a menykő meg nem szokott erre járni; a buzámban kár nem esik ha a piacra szállítom, nem rakom sem hajóra sem gözkocsira. Ugyan hát azért fizessek, mert ez vagy amaz eshetik rajtam: azért mert tartok tőle: még nem esik meg! Illy ellenvetésekre már bajosabb lesz felelni, mert ki így beszél: az azt sem tudja mire való a biztosítás? Tulajdonképen tudja bizony az, hanem azt hiszi, hogyha hat éven át mindig biztosított, vagy minden javait akarta biztosítani, hát többet fizetett, mint a mennyit kárpótlás fejében kaphatna. S ez épen a hamis fogalom! Először is, mert jobb valamiért valamivel többet vagy csak valamit is kapni, mint valamiért semmit. A legtöbb esetben úgy áll a kártérítési összeg a biztosítási díjhoz, mint 10—1 már pedig 9% az 1%-hez ég és föld-különbség! Mennyivel többen biztosítsanak, annyival nagyobb jóságtokegerekre terjed ki a biztosítás, annyival csekélyebb a biztosítási díj, és másfelől e csekély díjából annyival roppantabb összeg gyűl egybe, tehát annyival könnyebb és tetemesb lehet a történt károk fedezése. . . . Olyan forma mütét ez, mint a sorsjáték, csak hogy biztosabb, mert az elemi csapások — mellyek ellen biztosítunk — hamarabb beütnek, mint a szerencse mellyre játszunk. És hány ember kockáztat 20%—30%-et tulajdonkép azon üres reményért hogy nyerni fog, míg végre azon ösztövért vizsgálatással kell beérnie, hogy nyerhetett volna. A biztosítottnak ellenben mindig megmarad azon önérzete, hogy biztosítási díjjával olly tőke gyarapításához járult, mellynek feladata valamely ország

elemi és egyetemes szerencsétlenségét kiegyenlíteni, mert minden szerencsétlenség egyetemes, melly a földbirtokot éri, miután a földbirtok a nemzetgazdaság legtermékenyebb kútfeje s ezenkívül, mint fentebb is állítottuk, a biztosítási díj a részvények osztalékaiban és más közvetett utakon gazdagon visszafordul. A biztosítás elől félre vonulni vagy attól idegenkedni különösen természetökre nézve annyi volna, mint a tyukot azért ölni meg, mert aranyat tojik.

Nincs mivel ország, vagy legalább nem lehet miveltségnak mondani, mellyben az uti, vízi, építkezési vagy egészségügyi rendőrség jó karban nincs. Hisz hazánkban sincs község, melly legalább e feladatok egyik ágában a mezőinspectorátus, vagy az építkezési bizottmány hivatásával ismeretes ne volna. A biztosítási ügy ép ezen hivatal-ágak kiegészítésével találhatott fel. Mindennütt vannak egyes tőkepénzesek, kik tőkeikkel nem csupán valamely vállalat megindításához, de annak fenntartása és virágoztatásához is járultak. S ez üzlet mindaddig tisztességes, míg a kölcsönös hasznon alapul. Már pedig ki fogná tagadni, hogy elemi csapások esetében, mellyeket semmi rendőrség el nem háríthat, biztosító és biztosított egyformán ne érdekeltetnének, amaz hogy kockáztatott tőkéjének illendő hasznát lássa; emez hogy a biztosítási tőke kamatoztatásához aránylag járulván, teljes kárpótlást nyerjen.

(Folytatás következik.)

Zsolna város.

Ott, hol a kóborló Vágh folyó Turóczt elhagyva, meredek hegyek közt vad morajjal kanyarulván, az ősrégi Óvár és Sztrecsnó várak köziként tájtéköz habjaival mosván, a keskeny s regényes sztrecsnói völgyön áthaladtott: egy eléggé tágas s termékeny több régi vár romjaival, s diszes kastélyokkal bővelkedő lapály nyílik zuhogó habjainak. Ennek közepén egy dombon, magas tornyokkal s csinos négyszögű piaczával emelkedik az ő-



Zsolna város.

regi Zsolna, felső Trencsinmegyének mint üzleti, ugy régiségi s történelmi szempontból véve legnevezetesebb városa. Mellynek felépítési idejéről s eredetéről csak a régiségbúvárok mondhatnának valami bizonyosat, városi levéltárunk okmányaiban hiában keresnénk azok nyomait. Okmányaiból kitűnik, hogy e várost a bevándorolt németek építették, de vajjon Géza fejedelem 980-ik avagy fia sz. István idejében, az bizonytalan; legkésőbb, ha IV. Béla a tatárok vad dúlásai után behívott külföldiekre építését tesztűk. Annyi bizonyos, hogy már 1300. esztendőben létezett plébániája. Már 1321-ből Károly királytól létezik levéltárunkban egy okmány, mellyben az említett uralkodó Szylna városnak mint király jogának több kiváltságokat adományoz, u. m. szabad halászatot egy mérföldnyire, a Badaczini, Jathasini (Ujhely), Sztrecheni és Trencheni vámosok s adózások alóli kimentését stb.

Azonban a népmonda, és herczeg Esterházy Pál oklevele, mellyet Zsolnának a Závodjenek adott 1690-ben és Bél Mátyás földleírása is, másképp vélekednek Zsolnáról. Ugyanis, hogy az ősváros egy kevéssé odább délnek mintegy félórányi távolságra a mostani állásától, Závodje helység átalellenében sz. István mostanáig is fennálló templomnál feküdt, és Závodje minthogy a Rajcsanka folyó tulsópartján fekszik s külvárosa volt, azért neveztetett el Závodjenek, mert a vizen túl van, mellynek mindég egyenlő jogai s kiváltságai voltak a zsolnaiakkal. Bél Mátyás pedig Zsolnáról írja: „Két század előtt szomszédságában állott Schillin nevű vára.“ Meglehet tehát, hogy a tatárdulások után a mostani helyre, előbbeni helyeiket elhagyván, építették a mostani várost. Magdeburgi joggal birt e város egész a XV. századig. Birái, kikre a bíróság öröklési joggal szállott apáikról, német szervezet szerint Voytok vagy Vogtoknak nevezettek, kik között 1473-ban egy sz.-miklósi s óvári Pongrácz is olvasható. 1338-ban Károly király Szylna királyvárosának Urnapján több napig tartó vásárokat, mint Budán szokásos vala, szabadságot adott. 1367-ben nagy Lajos Szylnának minden kiváltságait, mellyekkel tennállása idejétől birt, megerősítette. 1384-ben Mária azon jogokat, mellyekkel a többi királyi városok birtak, Szylnára

is kiterjesztette, s azonkívül a Thesseni hatóságtól, mellytől a főlebbezési pörökben függött, s hova itélethozásokért kellett folyamodnia, felmentette, s Korponára főlebbezésekben folyamodni megparancsolta. 1395-ben Ulászló lengyel király a magyarok kívánságára bejövén az országba, Zsolnát is magáéva tette. 1405-ben Zsigmond király Szelinát, melly mostanáig semmi erőddel nem bírván, az ellenségek dúlásai által sokat szenvedett, fallal és sánczokkal bekeríteni, s királyi erőddé átalakítani parancsolta, melly munka még 1474-ben nem volt elkészülve, s meghagyá, hogy évenként 200 arany forintot a királynak, hatot pedig a királyi őrnagynak fizetendnek. 1407-ben a Karponai főlebbezéstől fölmentetik, s ugyanazon jogot kapta, mellylyel Karpona birt.

1384-ben Poscha fiai Miklós és István mondatnak Zsolna urainak. 1414-ben Stibor mondatik Zsolna urának, és Sztrazje falut ajándékozza a városnak.

1451-ben és 1458-ban Giskra cseh birta e várost. 1437-ben Zilágy Erzsébet birtoka volt, mellyet az, Albert királynak Szolno név alatt, s más királyi várak között átadott. 1590. táján a Derzsffiek pártfogása alatt létezett, és Derzsff Miklós s Prényi Borbála 1583-ban építették vagyis inkább megújították a sz. Háromság-templomát, melly már 1400-dik esztendőben fennállt, ugyanezen Derzsff az akkori hitújítási mozgalmakban a zsolnaiaknak megengedé egy prot. lelkészt tartani. 1597. — 1600. körül gróf Turzó György birtokában volt, ki is 1609. — 1610-ben két ízben prot. felekezeti zsinatot tartatott, mellyben három superintendenst választottak, u. m. Abrahamides Izsákot, ki Zsolnán, Lányi Eliást, ki Trencsinben lakott, s Melchius Samut.

1605-ben Boeckay István, 1621-ben Bethlen Gábor birták e várost. Később Eszterházy herczeg birtokába került, kitől 1685-ben Szelepcsényi György esztergomi érsek zálogba kapta, s ugyanazon évben ott jezsuitákat telepített, kiknek a sztrecsnói uradalmat Roszina, Poluosie, Porubka s

Csacza falvakat ajándékozza. 1686-ban Kolonich Lipót, győri püspök birtokába került, ugyanazon évben herczeg Eszterházy Pál Zsolnát sztrecsnói uradalommal együtt Kolonichtól kiváltotta, azon megjegyzéssel, hogy zsolnai protestansokat kath. hitre térítse, s a még háznélküli jezsuitáknak lakjokról szorgoskodjék, Hanzel György polgártól vevén házat, azt a jezsuitáknak átadta, s Kosztka István plebános nyitrai kanonokságra emeltetése után Jánkovich György jezsuita főnökének adatott át a plebania, kiknél az egész eltöröltetésekig maradt.

1691-ben gymnasiumot nyitottak, s első tanár Renner Márton jezsuita volt. 1670-ben már könyvnyomdájok volt a protestansoknak Zsolnán Dadan József, s utóbb 1707-ben Kauder nyomdász vezetése alatt. 1705-ben Rákóczy mozgalmában a plebania-templom adaték át a protestans zsolnaiak kezébe, de 1708-ban a császáriak által visszaadatott a kath. hiveknek. 1704-ben sz. Ferencz szerzetesei herczeg Eszterházy Pál által hozattattak Zsolnára, 1730-ban klastromjuk építettett. 1712-ben gróf Erdődy Györgynek adatott át Eszterházyaktól a város, ki is 1729-ben tiltakozik a minoriták ellen, kik e városban letelepedni akartak. 1728-ban kényszer következtében 20 polgár, 14 háztulajdonos s 26 lakos költözik máshova, nem akarván a kath. egyházba visszatérni. E században építettett a jezsuiták által sz. Pál temploma.

1833-ban a jezsuiták házat vevén meg Vurum József, nyitrai püspök, árvaházat alapított. 1849-ben két ízben ütött ki a tűz, s majd az egész város porrá égett, de azóta szebben építették, homlokán hordván e borzasztó évnek nyomait.

1854-ben a gymnasium realtanodává változtatott át. Van három egyháza, de az anyae gyház a tűznek emésztő lángjai által annyira romboltott el, hogy csak félig fődött omladozó s kormos falai állanak föl. — Elénkké teszi e várost az öt különféle tájról itt összpontosuló országut, a Vágh folyó, s mint hallani, maholnap nagyobbra fogja emelni e várost a tervben levő vágh-völgyi vaspálya.

A cigányok Erdélyben.

Alvincztől nem messze szakad Valje-Banuluj, az aranyfövenyet hordó patak, a Marosba. Több folyam van Erdélyben, mely arany erek közt folyván át, aranyfövenyet hord maga után. E fövenyt rendszeren cigányok mossák ki s adják el.

Csudálatos! századok óta lakja e nép Európát s nomád természetét annyi századok során át, annyi surlódások közt a megtelepült művelt népekkel, nem tudá levetkezni. A dáde (így hívják a családfőt) vezérlése alatt, falukról falukra járva, a határokon sátrakat vonnak, üzik szokott mesterségeiket: a kováclást, gyakran szénéégetést, s legtöbnyire a tolvajságot.

Alvinczről kiérve egy illy családdal találkoztam.

Egy moré kovácsolt, míg a kis purdó a tüzet fűtta. A már megaggult dáde egy másikat hegedülni tanított. Egy pár nő batyuval hátán, mellyben csecsemő gyermekek voltak, a pataknál aranyat mosott — a festői jelenetet két cigányfiu verekedése egészíté ki.

Egy magas, szép, barna cigányleány észrevevén jöttemet, elő-

huzott sátrakban települnek le. Mivel igen nagy tolvajok, sok helyt nem szenvedik meg őket. Helytlakó cigányok majd minden város és falu végén találhatnák, ott hurubáklán laknak s kovácsok vagy muzsikuskok, kik vasárnaponként a falu ifjait tánczra gyulasztják.

Mi öltönyüket illeti: a cigány a vörös nadrágot nagyon szereti, határozott rendes öltönyük nincs, s lakhelyük szerint változó.

A cigányok rendszeren egy vajda főnöksége alatt állanak, ki nek egy 1558-beli rendelet szerint évenként egy forintot fizetnek.

Jellemükre nézve: mérgesek, büszkék, csalfák, kevélyek, szemtelenek, hazugok, tolvajok, — mindez kóbor természetük kifolyása. Legszaporább nemzet a világon, még úgy szólva gyermekkorukban kelvén össze. Az illy anyákat annyi poronty veszi körül, mint tyukot a csirkék. Gyermekeik 4, 5 éves korukig nem sokat törődnek öltözettel.

Vallásosság a cigányban nem igen van s a vallást lakhelyeik szerint változtatják, vagy gyakran, mint a körülmények kívánják.

Egy furcsa példaszó él a falusi magyarok ajkain: „annyi legyen a szerencséd, mennyi cigánypapot láttam.“ Azt is mondják: „tolvaj, mint egy cigány.“



Czigány muzsikuskok Erdélyben.

kérte tenyerem, belőle jóslandó. Megmondá, hogy kedvesem busul távollétemen, de ne féljek, mert hívem marad, s hogy szép és dús arát vezetendek az oltárhoz.

A pórnép nekik jóstehetséget tulajdonít s ezt ők hasznukra tudják fordítani. Éles elméjőknél fogva a körülük tárgyakat könnyen s hirtelen felfogván, magokat tudják a körülményekhez alkalmazni, s ámitni a babonára annyira hajló népet.

A cigány nép rendszeren dancs, nevezetesen vén asszonyaik s a férfiak. De a leányok szépek, barnák, magosak, tüzesek. Szemök gyönyörű fekete.

Czigány nevetek hihetőleg Mesopotamia Singarae városától kölcsönözték. Gyakran nevezik Pharaóknak, Pharaó népének (jelenen Ulászló rendeletében); gyakran morénak is hívják mór nemzet-ről Baumannus véleménye, hogy Nubiából kikergetve Európában terjedtek el, hihető.

A cigányok kétfélék „sátoros“ vagy „lepedős“ és helytlakó cigányok.

Az elsők falukról falukra kóborolnak; s rendszeren ezek végén

A cigányok magas, jó testalkatúak, vannak köztük fehérek is, de nagy részint feketék, mint a „fekete föld.“

A cigánynők, kivált ha valami kis figyelmet fordítanak magukra, szépek, van bennök valami természetes kedvesség, de szépségük korán hervadó.

A cigánynyelv igen csunya, oláhval, szászszal, magyarral vegyítve; s igen kevés eredeti szavaik vannak.

A cigány született muzikus. Mi lelkesen, mi tüzzel huzza a magyar zeneműveket, az annyi sajtósággal bíró népdalokat s a majd ömlengő, majd büszkén fölriadó tánczműveket. Ha egy dalt párszor hall, képes utánozni.

Kóbor természetét levetkezni képtelen. II. József betiltá vándorlásukat, neveiket újparaszt névvel cserélte fel. Mind hiába, most is a régiek. A lepedős cigányok töbnyire aranyat mosnak; s évenként legalább egy urciát tartoznak mosni, 12 bandára vannak osztva. Fővajdájok Zalathnán lakik.

TÁRHÁZ.

Kakas Márton a színházban.

LIII. Levél. „Zsidónó,” opera. Kaiserné utolsó föllépte.

Tekintetes és nagyságos publikum! Eleget kritizáltunk már a színpad-göngyön túl, már most kritizáljunk egy kicsit az előfüggönyön innen, még pedig a zenekaron is innen, írjunk te rólad is valamit.

Kezdjük legelőbb is egy kis gazdasági értekezéssel. . . . Nem igaz az, hogy mi szegények vagyunk, nem ez a mi bajunk; hanem az a bajunk, hogy minden ember kétszer annyit szeretne elkölteni, mint a mennyie van: — a paraszt úgy szeretne élni, mint a nemes ur, a nemes ur megint úgy, mint a gróf, a kis gróf, úgy mint a nagy gróf és a nagy gróf úgy, mint a külföldi herceg.

Ne tessék csodálkozni, hogy énnekem ezek a gyöngy eszmék éppen a zsidónó előadásakor jutottak eszembe, éppen ide illenek mőtónak. Van minékünk egy színházunk, melyben együtt dráma, opera, ballet foglalkozik. Ez a színház egy kis mintagazdaság, melyben évről évre módjában van remekelni egy gondos apának, a kinek van egy pár ezer tékozló fia s nem akarja, hogy dobra üssék a jószágát. A gondos apa az igazgató, a tékozló fiu te vagy tekintetes és nagyságos közönség. Tudod jól, hogy milyen kevés a színháznak a jövedelme, még is azt akarod, hogy az neked versenyt fusson a külföld valamennyi színházával. Van drámád, ezt tudod, hogy milyen? balletot is ohajtottál, az is itt van; opera nélkül nem élhetsz, helyedbe hozták; — el van látva derék énekesekkel, énekesnőkkel, jeles zenekarral, énekkara erős, karmestere hírhedt, repertoírja teli van mind azokkal a dalművekkel, a miket a külföld szeret, de ez neked mind nem elég. Neked a jó helyett még jobb kell, az olcsó helyett drágább; mintha te fedeztet volna fel Kaliforniát. Tán azt hiszed, hogy az a nagy gödör, a mit most a színház udvarán ásnak, aranybánya? Kut lesz az csak, a miből víz jön. — Volt ennek a színháznak egy derék énekesnöje, Kaiserné; nem csak azért mondom deréknek, mert helyesen, szépen, tisztán énekelt, mert kellemes jelenet volt a színpadon, hanem kivált azért, mert nála csaknem minden klasszikus operánk be volt tanulva, és különösen azért, hogy ő tudva milly hasznos tagja az intézetnek; a közönségnek mindenkor leghivebb, legkészebb művésznöje volt, ki miatt soha opera el nem maradt, kinek szeszélyei miatt a színház soha sem szenvedett, ki derűre borúra minden szerepet elvállalt, ha a közönség érdeke úgy kívánta, egy szóval valóságos klenódiom volt egy olyan szegény színházra nézve, mely csak a napi jövedelméből él, s mellynek egy napját sem szabad elveszteni, ha az év végén tisztán akar állani. Most ez a művésznö búcsút vesz a színházról. Őszintén kimondhatjuk négy szem között, hogy azért, mert a közönségnek erre a szakmára valami világhírű művésznöre van ohajtása, például egy Lagrangera s e miatt Kaiserné jönnek látja helyet csinálni visszalépésével. Ha valami nagy urak volnánk, azt mondanám, jól teszi, majd elhozhatjuk külföldről, a kit legjobbnak találunk. Egyik másik külföldi művésznöknek évenként 12—16—20 ezer pengő fizetése van; igérünk neki három négy ezerrel többet, a biz eljön. — Hanem előbb tán még is nyuljunk a zsebünkbe. — Tekintetes és nagyságos tékozló fiak, a színház kapna évenként 16 ezer pengő forint országos segélyt, ebből korábbi adósságok törlesztésére s kamat fizetésre lemegy 4 ezer forint, marad a színháznak 12. Ez az egész apai, anyai jussunk. Kivánjátok, hogy ezt az egész összeget odaadjuk egy énekesnöknek? Vagy azt kívánjátok, hogy bocssáunk el annyi értékű tagot a drámától, a mennyinek fizetése egy Lagrangét feléri, egyszóval a dráma felét? vagy kivánjátok (illyesmit már nyomtatva is olvastam), hogy bocssáunk el minden másodrendű énekesnöt, hogy csupán két elsőrangú énekesnök legyen, a mellékszerepeket aztán fujja, a ki akarja? Ugy-e, hogy kedves jó magyar közönségem, ezek közül egyiket sem kívánod? hiszen több eszed van neked, mint az újságitróknak. Mit fogsz tehát tenni? Elvárod szépen, hogy Kaiserné után semmi világrendítő nagyság sem fog következni, mert arra nincs pénz; zúgolódní fogsz kedvenc operáidért, miket majd sokáig nem látsz; sürűn eszedbe fog jutni, hogy itt is ott is kedves tünemény volt Kaiserné színpadunkon, s félesztendő mulva azon fogsz sohajtozni, hogy bár csak vissza-jönne.

Irodalom és művészet.

+ Arany „Toldi”-ja szerb nyelven. Medakovic ur nyomdája most bocssátá ki az előfizetési fölhívást Arany János „Toldi”-jára. Az előfizetési fölhívás így hangzik: „Midőn a szerbeket Arany János „Toldi”-jára figyelmeztetve, előfizetésre hívjuk föl, illőnek tartjuk e munka becséről néhány szót szólni. A munka szerzője hazája legjobb költői egyikéül van elismerve, magyar honfitársai előtt. Ez ismerést leginkább e hősköltemény által szerzé meg, mellyben „Toldi”-t az őt rege szerint éneklé meg. A magyarok annyira megszerették e költeményt, hogy néhány év alatt „Toldi” ismételve többször kinyomatott. A németeknél is két fordításban létezik, mellyek közül mind-egyik több kiadást ért; e mű francia nyelven is mielőbb megjelenend. Már ezen körülmény is elegendőleg ajánlhatja „Toldi”-t, de e mellett a szerb fordítás érdekében bizton monthatjuk, miszerint az a német fordítást messze fölülmulja, sőt mi a versek gördülékenységét s a kifejezés erejét illeti, az eredeti magyar szöveg sem különbözik a szerb fordítástól. Ez állításunk mellett legjobb biztosíték a szerb fordító neve, kit bátran első költőink közé számíthatunk.”

(M. P.)
+ Dóssa Daniel „Zandirham” című hőskölteményére hirdet előfizetést, mellyet gr. Mikó Imre ő mlgának fog ajánlani. A mű 15 nyomott ivre fog

terjedni s már sajtó alatt is van Kolosvárott Stein nyomdájában, hova az előfizetés (1 ft. 30 kr.) is intézendő.

△ A gr. Kemény-féle könyvtár több darabja előbbi nyirkos helyiségében szintén átnevésült, mellyeket most a muzeum-egylet választmánya kiválogatni rendelt. A könyvek nem szenvedtek felettébb nagy sérülést, csak széleik romlottak, a sorok éppen megmaradtak.

Egyházi és iskolai hírek.

— Várady Ádám ujjon szerelt m. finóveldejében. — Pest czukor utca 9. sz. — a beiratások f. e. october 1-jén kezdetnek. — Ugyan ott olly nyilvános iskolába járó növendékek is elfogadtatnak: kik felügyelet, s az iskolai tantárgyakból correpetitió felül a francia és német nyelvekeni társalgásban is képezetni kívánnak.

+ Peregrinyi Elek, jelentése szerint finevelő-intézetét csak e hó 14-én nyithatja meg, addig is azonban elősorolja az abban működendő tanár urak nevét, kik közt olvasható Ney Ferencz, Dr. Halványi János, Dr. Peczvall Ottó, Dr. Szabó József, Dr. Horváth Árpád, Dr. Zimmermann Jakab, Paur Iván, Dr. Virányi, Stern István, Dr. Herzfelder, Zalka Antal.

+ Iskolai hirdmény. A kecskeméti egyh. kerületi reform. theol. intézetben a növendékek felvétele s az érettségi és képességi bizonyítványt nem mutathatók vizsgálja october 10-kére, a tanév megnyitása s az új tanárok ünnepélyes beigtatása pedig october 12-kére határozatott. Az előadások october 13-kán kezdetnek meg. — Az anyagi segélyek, mellyekre a növendékek, a legatiókon kívül számíthatnak: 1-ször, ingyenlakás az iskolaépületben; — 2-ször, nyolcz növendék számára egyenkint 29 pft, és 20—30 pftből álló temetési díj, mellyért temetésre jární kötelesek; 3-ször, a régiebb stipendiumokon kívül Hajós János ur 1000 pftnyi és Nagy Sámuel solti főesperes ur 500 pftnyi tőkealapítványának évi kamata, mint szintén a már meghirdetett gróf Ráday és Erdélyi-féle alapítvány; — 4-szer, Harmincz növendék számára egyes jó házaknál naponkénti ebéd, vagy ebéd és vacsora, részint ingyen, részint nevelői fáradozásért. — Fördös Lajos.

— Nevelésügy. Losonczon levő három külön hitfelekezetű fi- és leányiskolákon kívül, a nevelőintézetek száma, ez évben egy új intézettel szaporodott, jelesül Párvy Eliza kisasszony, a cs. kir. pozsonyi alhelytartósági osztálytól nyert engedély nyomán, Losonczon egy magány leánynevelő-intézetet állítand fel. A nevezett kisasszony 25 éves nevelőnői pályáján annyi ismereteket szerzett, annyi szorgalmat, annyi szakavatottságot mutatott, a szülék megalégedésével, annyiszor és olly bő mértékben tiszteltetett meg, hogy ismerve őt, ekként intézetét, a nagy közönség kegyeibe ajánljuk. — Losonczy.

Közintézetek, egyletek.

+ Az erdélyi magyar nemzeti muzeumra folyton folynak a lelkes hazafiu adakozások, melly annyiból is egyedül magyarnak nevezhető, mivel — mint mondják, magyarokon kívül más ajkuak alig adtak arra egy pár száz forintot.

△ A Nyitra-Zsitva folyó szabályzását már megkezdték s Komárom, Zsitvató és Kurta-Keszi táján az átmetszéseken több ezer munkás dolgozik. A társulat élén ő eminentiája a bibornok herczeg primás áll, ki is az előmunkálatok költségét egymaga viselte.

— Nyilatkozat a cs. kir. m. kölcsönös erdélyi jég- s tűzkármentő társulatról. Tisztelt szerkesztőség! Becses lapjai f. évi september 20-án megjelent 38-ik számában, „Közintézetek és egyletek” rovat alatt társulatunk állásáról egy rövid kimutatás jelent meg, melly szerint „annak biztosítása augustus utolsó napjáig 241,787 fttal haladja meg a tavalyit.” Mig egyfelől e hazai intézetünk iránti figyelemért a tek. szerkesztőségnek a közügy nevében őszinte köszönetet nyilvánítunk: másfelől ugyancsak a közügy érdekében nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy azon szerkezet mellett a kérdéses közleményt mink és mindenki úgy értelmezi, mintha társulatunk az ezen évi augustus 31-én fölmerült biztosítási őszlete a múlt évi ugyanazon napi eredményét multa volna felül 241,787 fttal. Minthogy e szerint azon forrás, mellyből e cikk meritve lón, a tényállást tisztán nem adta: bizalommal találjuk meg a tek. szerkesztőséget, a kérdésbe vont cikke értelmét oda modositani beces lapjai folyamán, hogy „a midőn az erdélyi kölcs. jég- és tűzkármentő társulatnak, 1856. végső napján egész biztosítási őszlete 3,838,268 ft 27 krt mutatott fel, az ezen évben biztosítása alá ajánlott érték azon őszletet már f. évi augustus 31-én 241,787 forinttal szárnyalá tul, — jelenleg, midőn e helyreigazító megjegyzésünket utnak indítjuk, t. i. september 23-án igazgatósági naplónk 4,371,265 ft. — négy millió-háromszáz-hetvenegyezer-kétszázhatvan öt forint — biztosított őszletet mutat fel, melly a múlt év ugyanezen napján őszletet 1,147,330 fttal szárnyalta tul.” — A fennjelölt társulat igazgatósága részéről az igazgató.

Karissel János.

M i u j s á g ?

+ Gróf Széchenyi István fia Béla a mult napokban Pestet s ennek közintézetét meglátogatván, egyszersmind a város valamely táján hely után is nézett, ligettel környezendő háznak közel letelepedése esotőre. Nem akarunk kételkedni, hogy példáját minden fiatal sőt öregebb mágnásaink is követni fogják, mihelyt e rendbe jött vagyoni viszonyok megengedik százezrekbe kerülhető palotákat építhetni.

△ A. H. F. írja, hogy Szűcs Lajosné ő ngsa a mult napokban Szent-

péteri a budai vizgyógyintézetben meglátogatván, anyagi segélyezésben is részesíté.

+ *Gr. Mikó Imre* a mult napokban Pesten volt; Bécsbe utazott a kolosvári nemzeti muzeum alapszabalyainak felsőbb megerősítését eszközözendő.

+ *Miért épül most Pesten olly kevés ház!* e kérdés végre felkelté a városi község tanács figyelmét is, mert a szállások égbekiáltó drágasága egyrészt szálláshiányból is magyarázható. A házépítésnek két nagy akadálya: a házakra rótt nyomasztó adóteher és az építés anyagok drágasága. Az első könnyítéskére a város folyamodik a m. miniszteriumhoz, hogy a Pesten ezentúl építendő házak 20 éven át adómentesek legyenek.

+ Jobbra balra, északra délre, minden felé szüret; Pest most csupa szürettel van körülvéve. Az új termés meglehetősen nagy mértékben rossz, de azért még sem drágább $4\frac{1}{2}$ ft-nál.

+ A M. S. mármaros-szigeti levelezője így ír: „Földbirtokosaink folyvást pénzhiányban szenvednek s ezért a bécsi bankbéli kölcsön eszközölhetése végett több birtok meg is becsültetett, noha még eddig egy fillérnyi illyenmű kölcsön sem folyt be megénkbe — s mi hozzá tesszük hála az égnek!”

+ Szeged városa a városi elemi és reáltanító mindegyikének évi fizetését 100 pfttal javította, a tanjai iskolatanítókat pedig 200-ra emelte. Javitsuk is a mennyire csak lehet a tanítók fizetését, különben rövid időn még inkább érezni fogjuk a jó tanítók hiányát. Míg a községek az iskolát nem tekintik legelső és legfontosabb ügynek, mindaddig távol vannak legközelebbi, legvalószínűbb érdekük felfogásától.

△ A szegedtemesvári vasútvonalon sept. 21-én ment a mozdony legelőször, Szőregtől Temesvárig 3 óra 50 perc alatt. A munkálatok olly szorgalommal folynak, miszerint remélik, hogy a szőreg-temesvári vonalt október végéig átadhadják a forgalomnak.

+ Egy kolosvári lap után közli a többi mind, hogy Kolosvárról 4 fiatal ember készül harcolni Indiába. Nem tudjuk, hogy elmennek-e vagy sem; de annyi bizonyos, hogy ez eszme nagyszerű, teljesen méltó az ifjú merész képzelődéshez. Még ha a legönzőbb célból határozza is el valaki magát illy nagyszerű vállalatra, még akkor is többre érdemes időtlen gunyolódásoknál, gyáva csipkelődéseknél.

△ Legközelebb három hétig kereskedő fordult meg Pesten, kik *Apátinban* kenderre nagymennyiségű megrendelést tettek jövő évre.

+ Brassóban sept. 21-n hó esett; a pocétátat több helyütt jég borítá, a hűdát csak az nem vette elő, kinek nem volt. Remélnék ugyan még melegebb napokat, de a mellyek az elfagyott s így megsemmisült kukoriczát nem fogják termésre hozni többé.

△ Röviden említettük már, hogy Nagy-Szombatban Siebenfreund gyógyszerész kertjében *gyümölcstárlatot* rendezett, melly sept. 20-tól 28-ig állt nyitva. A legkitünőbb francia, belga s újabb gyümölcsfajok álltak ott szemlére és kóstolóra. De egyéb termények is voltak szemlélhetők. A kukoriczakiállítás 100-nál több válfajt képviselt. Volt 40 külföldi fajba gabra szalmájában, e közt francia vörös tavasz-buza, amerikai tavaszi árpa, óriás rozs stb. selyemgubók. Több tyukfaj u. m. cochinchinai, shangai, bramai, svajeci, puja, brabanti stb. és a rendkívül hamar fejlődő s hizó yorkshirei sertésfaj is.

— *Czegléről írják:* Még csak párnap előtt is olly szép szüretnek néztünk elébe, hogy valóban általános volt az öröm, mellyel a jó gazda — ha ollykor vasárnap délután letévén a vasárnapi ujságot kezéből a szőlők felé ballagva — szőlőjét szemlélgeté; azonban elmúlt a vasárnap, örömittasan sétálgattunk mi is a szőlőkben hazafelé a napnak alkonyodtával, midőn egyszerre csipős szél tolt közénk itt ott apró hó pillangót szorva szét, így tartott ez mig hazaértünk, így végződött nálunk a legközelebbi vasárnap. Másnap, kik jókor felkeltek, jéglemezekkel borítva láthatták a mocsárakat, összefonnyadva a szőlőfűrtöket, mert a fagy megfonnyasztá azt egész valójában, s kiméletlenül rablá el egy éj az általános örömet, mit hónapokig fáradhatlan szorgalommal ápolt a szőlőműves. A nap is felkelt s fellépett a láthatárra, hogy sugaraival vizgást hintsen a bus természetre; azonban a szelid sugarak föloldván a fagyot, csak gyászt öltöttek mindenre mi még tegnap délután zöldszínnel nyujtott élvezetet. A napokban ev. iskolánk felügyelője Knopf Pál ur megtekintvén iskolánkat s a roskadozó állapotban levő csapszékies asztalok és székek nem a legkellemesb benyomást tethették nemes érzetere, abból világlik ki, hogy azonnal — czélszerű iskolába illő padok előállításához — szükséges elegendő deszkával ajándékozni az iskolánkat. Itt megemlített érdemel, hogy egy épen jelen volt derék asztalos-mester az imént említett padoknak ingyen elkészítésére ajánlkozott. Köszönet mindazoknak, kik megértvén a korszellem szavát tehetségök szerént igyekeznek elősegíteni a tökélyfelé való haladást. — *Közl. F. P.*

Vidéki hírek.

P.-Sz.-Kereszt. (Bars), aug. vége. (*Mezőgazdaság. Fényezés. Léva.*) Szent-Kereszt, honnét a „Vasárnapi Ujság” számára e sorokat írom, közügyünk élén is ismert Konkoly Lászlóné asszonyság birtoka, pusztja a Garam balpartján, attól mintegy két, Lévatól egy orányira. Alföldi, homokbuczkát birtokló gazdáinknak sok eltanulni valójuk van e kis pusztai birtokon. A halom, mellyen a kastély áll, a leghálátlanabb földek egyike, nem homok ugyan mint az alföldi, de mint sivar agyag ép olly kedvezőtlen a tenyészetnek, mint amaz. A legnagyobb gonddal- és szorgalommal ugy kell kierőszakolni a növényzet életét... és mégis jelenben már ugy néz ki a kastély környéke, mint paradicsom kert. Északi oldalon a kastély alatt angol modorban mivel kert terül el, nyugotról és délről szép gyümölcsös és jófajú szőlő borítja a hajdan kopár oldalt; keletről fiatal erdő kínálkozik enyhe árnyaival. A halom lábá-

nál fél kör alakban egy völgy fut körül, mellynek kaszálóján vigan zajlik tova a metszett árokba szoritott patak, honnan szárazság idején, ha csak a patak is ki nem apad, mellék csatornákon kapja a rét az üdítő, tápláló nedvességet. Kívül a külső gazdaságon egészen meglepik a nézőt a fasorokkal szegélyezett utak, s már több helyen gyümölcsfakkal körül ültetett táblák, mik azon felül, hogy munka idején enyhelyet nyujtanak a fáradt munkásnak és baromnak, száraz időben mint ez évi volt, mérséklék, ha csak kis mértékben is az aszaló forróságot. A gazdaságot egyik fő ágát képezi a birkatenyésztés. A gyapjukereskedő, kivel Szent-Kereszten a bárányok nyiretésénél e tárgy fölött beszéltem, általában jónak s kerestettnek állítá az e vidéken termelt gyapjút, különösen kiemelte pedig a szentkeresztit, mit minden évben okvetlen igyekszik megszerezni, mint a melly Bécsben rendszeren könnyíti gyapju mennyiségének, előnyös eladhatását. A nyirest, híres gazdánk Benkő D. által betanított barsi asszonyok végezik majd az egész vidéken. Ez asszonyok beszédjéből megütközve hallottam s értettem meg a náluk uralkodó fényűzést és divatkorságot. „En magán vettem a 20 forintos kendőmet, én meg a 30, én meg a 40 forintos” — mondának a mellettünk álló gyapju vásárlónak. Kérdő arczal fordultan a házi asszonyhoz, vajjon nem kérkednek, vajjon igazat beszélnek-e e most félig ronggyal fődött nyiró asszonyok. „Ugy van” sugá a házi asszony. Ezek ugy vásárolnak Léván, hogy azt kérdik a boltostól: *Van e magának negyven forintos keszkenője*, nem is akarván olosóbbat venni a szomszéd asszonyénál. A boltos aztán előveszi nekik a negyven forintos keszkenőt, de a mi csak az új barsi asszonyoknak 40 forint, másoknak 20 ért is drága. Vajha a tanítók, jegyzők és lelkészek, mint a kiknek legközelebb érintkezésök van a néppel, oda fordítanak hatásukat, hogy azt a fényűzésről, melly rágó férge a nemzeti jólétnek, leszoktassák. A barsi asszonyok ajakáról, a helyett hogy valami népies sajátságot leshettem volna el, drága szoknyák, drága kendők emlegetését hallottam untalan, elfordultan, a jól rendezett birtok szemléletével akartam lehangolt kedélyemet földeríteni. Minden lépten új szépség, minden nyomon tanulságos szüleménye az okszerű gazdasátnak. Valóban szép birtok. Látásán egyetlen ohajtásunk támad, hogy az ifjú örökös, a reménydus Konkoly Miklos legyen hű fia szép honának, mellynek ölen illy szép birtokot nyer.

Nem hagyhattam el e tájt a nélkül, hogy meg ne tekintsem, Lévat, a vidék központi városát. Alacsony házaival, fehér falaival, tisztán tartott utcáival újabb modorban épült csinos város. Déli oldalán áll az egrí Dobó által fia számára épített vár omladéka. A romok déli csucsáról tekintetem alá a bájos Garamvölgyre. A Garam jobb partján végignyuló hegysorozat, melly északon a selmeci hegyekkel látszik összeolvadni, s a jenei hegyek majdnem gyűrű alakban szoritják össze a váromon állónak láthatását. Fűdus mezők, patakos rétek, kalászos róna... e völgy ugy tűnik fel az utazó előtt mint virágos kert. Bizony szép ország a mi hazánk! Történeti emlékeinken kívül nagyon sok más okunk van még ennek szeretésére. De a mint e romokról alánézdelek, nem tudom magamtól tova odáznai a fekete felhőt, melly e vidéken jártamban lenkemre szállott. Minél szebb e táj, minél kisebb, minél termékenyebb: annál leverőbb nemzetiségünk haldoklásának látása. Keszki, Derzsénye, Solymos, Ujfalu, Apáti, mind meg annyi magyar nevű falvak tornyai fehérlenek a Garam mentében s Kárpátok aljában. Hogy lakói is magyarok voltak, bizonyítják az egyházak 50 év előtt vezetett anyakönyveik, mikben Pásztor, Mészáros, Kiss, Bárány stb. nevekkel találkozunk. Ma már a falunak is van tisztességes tót neve s a főlebb említették utódait Pasztyér, Mesziár, Malya, Baran-nak hívják és írják. — Évekkel ez előtt az alvidéken Vukovárnak átellenében, Bogolyán, egy kis faluban tartózkodtam kis ideig. Azon falu népsége Komárom megyei telepítvény Mária-Terézia idejéből, reformatus, tősgyökerező faj. Mikor én köztök voltam, egyetlen ember, Szilágyi nevű találkozt az egész faluban, ki még magyarul tudott. Az ő családja is ráczul beszélt már mint a többi települtek, ráczzá lett az egész falu. A mult évben e lapok hasábjain panaszos hang emelkedett Erdély bércei közül, mellynek tárgyát az ottani eloláhosodás tette. Északról tót, Keletről oláh, délről rácz elem. Fájdalom, ugy látszik, mind inkább szűkebb térre szorulunk. Számoljanak az utókor előtt azok, kiknek hibája e látszólagos hanyatlás. Nincs ugyan erőnk kihatólag többé működni nemzeti életünk terjesztésében, de van, kell hogy legyen erőnk megtartására annak, mivel még eddig bírunk. Azon módokról és eszközökről, miket én e ügyben czélszerűeknek tartok, azerkesztő engedelmevel más alkalommal.

Técső-Mármarosban, september hónap. E hónap 2-dikán egy ünnepeleynek valék tanuja, melly a körülményeket tekintve nem mindennapi, és épen azért érdemli meg, hogy rövid szavakban felmutattassék a t. olvasó közönség előtt. — El *Técsőn* egy h. hv. aggott házaspár, *Szűcs István* és neje *Gazda Erzsébet*, kiknek Isten adott meglehetősen módot a földi javakban, adott férji és női gyönyörű életértést; de egyszerismind kezökbe adta azt a poharat, mellyből a keserűség vizét innák életök fogytaiglan, azért, hogy a szülei nagy nevezetnek birtokosai nem lehetének. — volt ugyan egy lányuk, ki csak azért nézett be a nagy világba, hogy eltűntén, annyival nagyobb legyen a fájdalom. — Említett házaspár — persze istenes beszélgetései között — arra a gondolatra jött, miként a jó Istentől nyert vagyont, mit a sirba ugy se vihet, s melly a sovár szemekkel néző atyafiaknak osztozkodási békételen-ségre nyujthatna okot, szent czélra áldozza fel: így lőn az a szép eredmény, melly szerint, haláluk utánra mindenükben egyenes s egyedüli örökösökké a fenebb említett egyházat tették, mellyről a formás végrendeleti oklevél az ottani levéltárba be is tétetett.

Hogy pedig még életökben lássanak valamit vallásosan szép tettökből, 800 pftot adtak, olly czélból, hogy azon pénzen, a harmadfél századot tulélt, s az izléses sorozatból kiavult templomi szószék helyébe egy új készítették.

ohajtás tette nőtte magát Reszegei Mihály faragó s aranyozó művész kezei között.

E szószék előállításának indoka ott vette magát, hol az áldozó pár mintegy jegyajándokul véle azt az Ur templomába behelyeztetni az elhalt lyánka emlékezetére. Birhatott volna-e a boldogult maradandóbb s becsesebb kincsese?!?

Ott voltam én is a felszentelési ünnepélyen, láttam azt a tisztet örömet, melly az egyszerű, de nemes lelkű házaspár arcán elsugárzott, annak érzetén, hogy meggazdálkodott keresetök illy nagy becsü kincscsé vált, miként belőle a nagy mindenhatónak nyújtatik fel naponta a legkegyteljesebb szeretetérti hála-zsolosma.

Lehet — és méltólag — e házaspárt azon megtért emberhez hasonlítani, ki mindenét pénzzé téve, a legutolsó fillérig Jézus lábai elé vitte, hogy megmutassa szivigazságát, s vele párhuzamban azt, miként többet ér a lélek kincse (az Istenbeni bizalom, hit, remény, szeretet) azoknál a futó örömkönnél, mellyek a testi embert a világiakhoz olly igen édesgetik. Nem szorul az illy tett dicséretre, s csak a méltányos elismerésnek véltem eleget tenni, midőn a fenebbiek szerint *Szűcs István* és *Gasda Erzsébet* szép tettét hazaszerte a nyilvános tudomás terére hozám.

Ezzel kapcsolatban, szabadjon, ugyancsak a técsői h. hv. egyház köréből az aligmúlt időből némelyeket röviden felemlítnem: áll a szó alatti templomban egy tizváltozatu diszes orgona, homlokzatán e felirattal: „Ns. Petrécs József kegyes ajándéka 1853.“

Petrécs József egy nőtelen szegény ember volt, ki kopott gubában, bocskorban járt, kukoriczakenyérrel sovány babot evett, többet éhezett mint jóllakott, kemény löczán hált, szalma levén derek-alja, és hosszú tiszakó fejevánkosa. Meszeletlen háza azt mutatta, hogy a bennlakó, világtól elvonultságában gyönyörökkel nem társalgot. Alig volt egy pár embere, kinek a nevezett *Isten áldjont* oda mondta volna. Egykor — 1852-dik év őszén — ágyában ült beteg, a papot és egyh. gondnokot fölhivatta, kinyilatkoztatván előttük, miszerint szándoka 1160 pftot az egyháznak olly feltétellel hagyni, hogy abból 1000 pfton egy orgona készíttessék, a fennmaradt összeg pedig másnemű, de a valláskörébeni célra fordítandó. Hálával fogadtott az ajánlat, s a kitűzött czélokra fordított. Azonban ő elébb elhalt mint akarata teljesült.

A técsői temetőben egy — diszszel mindeniket túlhaladó sírkő áll a következő felirattal:

„Nemes Petrécs József hült pora nyugszik itt,
Ki nőtlenül tölté ötvenöt éveit, —
Legszebb kincs árnyazza a porlott tetemet,
Mellyet a rideg sír soha el nem temet;
Mert áldozat, jótett örökítik nevét,
Egyháza, s rokoni tisztelik emlékét.“

És e síriratban el van mondva mind az, melly irányt mutat az olvasónak ahhoz, mint kelljen magát tájékozni a szegénységben, de nemes cselekedetben elhalt ember emlékezetére iránt.

Az uri szentvacsora kiszolgáltatása alkalmával, a három nagy ünnepen, láthatni a técsői templomi asztalon egy diszes füzöld bársony kelméjű, gazdagon aranyozott abroszt, mellyet *Ferkó Nagy István* és neje *László Sára*, a nevezett célra Pesten készíttettek 240 pfton. — Magát az uri szent asztalt *Munkácsi István*, a papi ülöszekeket *Petrécs Pál*, a fennemlített Petrécs József rokona, ki szegény bátyja után szépen örökölt — készítteté.

Helykimelési szempontból csak röviden említem meg, miszerint a fennmegirt jótevők sorozatát több kisebbszerűekkel lehetne nyujtanom. Az öntudat, melly a hallgatásban tett alamizsna adáson a lelket gyönyörűségbe ringatja, legyen megnyugtató jutalom részökre.

Miért történnek illy vallásos adakozások? miért siet a técsői h. hv. gyülekezet nagy része a tömjénnel az ur oltárához? annak okát bátran és abban mondom ki, hogy e nép örökölte, és hiven örzi azt az érzelmet, melly vallásosság nevezet alatt kész megtagadni a földit a mennyeiért. A técsői h. hv. keresztyén bibliát, s más szent czélú s tartalmu könyveket nemcsak tart házában, hanem azokat olvassa is, — maga eljár a templomba, gyermekeit eljartja az iskolába, — tisztelve szereti papját, s elhiszi, hogy azok a szók, mellyeket Isten szolgálja hirdet, valósággal a menyország kulcsai. — *Batizi János*.

Veszprém, szeptember 29-én. E becses lap hasábjain is közölve volt azon káros tűzvész, melly Nagyvácszony városát folyó hó 14-én érte. Nyolczvannagy lélek részint hajléktalanul, részint mindenétől megfosztva, egyre keserget a gyász emlékü napot! A szerencsétlenek nyomora enyhítésére azonnal siettek a szomszéd falvak lakói, különösen Tóthvácszony ref. egyházközsége, kolduskenyérre jutott hitsorsosaiak számára: 28 ft. 30 krt, 7 mérő búzát, s a papi, egyuttal iskolai lak, ideiglenes fedélzetéhez, 130 kéve zsupp-szalmát küldött. Hallomás szerint Szent Gál község tanácsa egyelőre elhatározá, hogy a hozzájuk folyamodó szerencsétleneket, aránylag veszteségekhez képest, ingyen épületfákkal segítend. A rögtöni kisebb-nagyobb segélyezések mellett mégis több házromok gazdátlanok, birtokosaiktól ideiglenesen elhagyottak! A többi gazdátlan romok közül társainál magasbban emelkedik egy füst korom barnította, setétlő falaival elpusztult épület, s ez az ur hajloka — a ref. község imaháza!!! Gazdátlan ez, felépülteséhez kevés remény!!! De nem akarom a fájdalom, kesery, nyomor képeit újra felidézni, hisz a sujtottak emlékében végtelenül él az; mert, ki közülök mindenét elvesztette, tán még reményét is? . . . hol van annak számára vigasztalás?! Mellőzve tehát a közelmúlt gyászeseeményt, sietek a t. cz. olvasó-közönséggel tudatni azon zeneestélyt, melly ugyancsak folyó hó 26-án több ihletett keblű műkedvelők közreműködésével a tűzkárvallottak javára városunkban tartatott. A zene-

estély részletei e következők valának: „Vörösmarty emlékü“, Bognár Ignácztól, énekelve a műkedvelők 15 személyzetű férfikara által. Nagy magándal „Giraldó“ dalműből, énekelve Raimann Rudolfné asszonyság által. „Mátra hegye“, Simonfytól, énekelve a férfikar által. Hatos zárdal, „Lammermori Lucia“ dalműből, zongorán N. urtól előadva. „Wirthshaus zum Stiefel“, zongora-kiséret mellett éneklé Theindl Izidor. „Fis kápolna“, énekelve a kar által. „Jaj Istenem“, Simonfytól, éneklé a férfikar. Nagy kettős dal „Belizar“ dalműből, Wurda Emánuel és Theindl Izidor uraktól olasz szövegen énekelve. Nagy magándal a „Sevillai borbély“ dalműből, éneklé Urhegyi Klementin kisasszony. „Szent az érzet“, előadva a férfikar által. „Magyar ábránd“, Ridlei Kohnetól, zongora-kiséret mellett hegedűn előadta Auer Lipót ur. „Fütyöl a szél“, éneklé a kar. „Das Waldkirchlein“, éneklé Wurda ur. Az estély berekesztéséül: „Beteg leány“ és „Érted galambom“ dalok, énekelve a kar által. — A nagyszámu fényes közönség egyhangu nyilatkozata szünni nem akaró taps- s „éljen“ zése bizonyítá: hogy minden egyes darab a legsikerültebben adatott elő. Az esti előadás a szerencsétlenek részére közel 300 pftot jövedelmezett. Mint már kijelentém, bírálatot írni nincs szándékom, de a nevezett műbarátokon kívül tán helyén leend az ének-karról szólanom?! A tisztelt férfikar tagjai jobbadán ref. lelkészek és tanítók, kik a városhoz közelebb, vagy távolabb laknak; köztük mérnök, közbirtokos s jegyző urak. Maradjanak továbbra is a műkedvelők elnevezésénél, e czímmel volt szerencsénk már két ízben, nyilvános helyen, nagy közönség előtt hozzájuk, s tudjuk, hogy több főuri családok termei nyiltak meg a tisztelt műbarátok előtt; temetési gyász alkalmakkor szinte halottuk budalaikat, és mindenkor, mindenütt köztetszés-, tisztelet-szeretetben részesültek. — *Bakonyfi*.

Régiségek.

7. Ha valamely helységben vagy határán holttest találtatott, azon helység azt legnagyobb pompával kénytelenítettelt eltakarítani. Pedig nem voltak kórházak.

8. Tapasztalván, hogy a bor az embert megtántorítja, azt képzelték, hogy a borban milliónyi ördög lakik s azok tánczolnak a rézeggel, azért nem is itták. Bárcsak a pálinkáról mi is ezt hinnék!

9. Persiában az a hit élt: hogy a melly nő magzat nélkül hal meg, az a feltámadásig a csinyevád hidja alatt vesztegel, azaz a gyehennában. Ez okon nagyon korán igyekeztek férjesülni. Oh mennyi petreselyem-áruló van most, kivált a nagyobb városokban. Ott a haza polgárosítása hívta a nőket, nálunk a divat-roham rántja vissza őket.

10. Persiában a hibázót, a tény ismétléséhez képest büntették.

11. Náluk a hálátlanság is bepanaszoltatott. Ma szégyeljük bevallani a háládatosságot.

Színházi napló.

Péntek. sept. 25. „Hunyadi László“ eredeti opera 4 felv. zenéjét szerzette *Erkel Ferencz*.

Szombat. sept. 26. *Jokainé* javára „A pókaiak“ eredeti szomorujáték 5 felv. Irta *Szigligeti*.

Vasárnap. sept. 27. „A nagy apó“ eredeti vigj. dalokkal 3 felv. Irta *Szigligeti*; zenéjét szerzette *Doppler Károly*.

Hétfő. sept. 28. A nemzeti színház nyugdíjintézete javára „Don Sebastian“ nagy opera 5. felv. Irta *Scribe*, zenéjét szerzette *Donizetti*, fordította *Egressi B.*

Kedd. sept. 29. „Rang és Szerelem“ Vigj. 3 felv. *Legouve* után francziából fordítá *Feleki Miklós*.

Szerda. sept. 30. *Kaiser Ernstné* utolsó föllépteül „A szidóhölgy“ opera 5 felv. Irta *Scribe*, zenéjét *Halevy*.

Csütörtök. oct. 1. „Regi pénzek“ vagyis az erdélyiek Magyarországon. Eredeti vigj. 5 felv. Irta *Fáy András*.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptar	Gör.-orosz naptar	Nap- kelet nyug.		Izraelit. naptar	Hold- kelet nyug.		
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.	6. p.
October			Sept. (6)					
4 Vasár.	D 18 Olv. a.	D 17 Fer	22 F 17 Ph.	6. 5	5. 32	16 2. ún.	5. 45	6. 58
5 Hétfő	Plac. Flavia	Aurelia	23 János fog.	6. 7	5. 30	17	6. 9	8. 26
6 Kedd	Bruno. Emil	Friderik	24 Thekla	6. 8	5. 28	18 fel- űnn.	6. 38	9. 56
7 Szerda	Just. Angust	Etelka	25 Euphros.	6. 9	5. 26	19	7. 18	11. 22
8 Csütört	Brig. Dem.	Belagia	26 Jan. ev.	6. 10	5. 24	20 Tek.	8. 10	0. 40
9 Péntek	Areop. Dénes	Dénes	27 Kallist	6. 12	5. 23	21 (Acz.)	9. 17	1. 44
10 Szomb.	Borgiai Fer.	Gedeon	28 Kariton	6. 13	5. 22	22 Sab.	10. 33	3. 29

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 10-én 7 óra 11 perczkor reggel.

TARTALOM.

Magyar-Gyerő-Monostori báró Kemény János (arczkép). — October. Ed vi Illés Pál. — Temetőben. Petőfi István. — Egy régi jó magyar város az alföldön. (foly.) Győry Vilmos. — A biztosításról. Székely József. — Zsolna város (képpel). — A cigányok Erdélyben (képpel). — Tárház: Kakas Márton a színházban. Irodalom és művészet. Egyház és iskolai hírek. Közintézetek, egyletek. Mi újság? Vidéki hírek. Régiségek. Színházi napló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.